

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 7551/2022
29.06.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Добриле Страјина, председника већа, Гордане Комненић и Драгане Миросављевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Јелена Станковић, адвокат из ..., против туженог Града Новог Сада, кога заступа Правобранилаштво Града Новог Сада, ради чинидбе, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 14/22 од 13.01.2022. године, у седници одржаној 29.06.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 14/22 од 13.01.2022. године.

ОДБИЈА СЕ захтев тужиоца за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Новом Саду П 285/20 од 05.10.2021. године, ставом првим изреке, тужени је обавезан да тужиоцу на име накнаде за експроприсано земљиште и то: за парцелу број 361/1 површине 47м² и парцелу број 361/2 површине 27ари и 30м², укупна површина предметних парцела 27 ари и 77м², све уписано у лист непокретности број 390 К.О. ..., исплати износ од 11.035.839,00 динара, са законском затезном каматом обрачунатом од 05.10.2021. године, као дана пресуђења, па до исплате. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 417.500,00 динара, са законском затезном каматом обрачунатом од дана извршности па до исплате.

Апелациони суд у Београду је, пресудом Гж 14/22 од 13.01.2022. године, ставом првим изреке, жалбу туженог одбио и потврдио пресуду Вишег суда у Новом Саду П 285/20 од 05.10.2021. године. Ставом другим изреке, одбијен је захтев парничних странака за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени је изјавио благовремену ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужилац је доставио одговор на ревизију туженог. Трошкове ревизијског поступка је тражио одређено.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду, применом одредбе члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 18/20) и утврдио да је ревизија неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а ни повреде из става 1. тог члана Закона, пред другостепеним судом, које би могла да утичу на доношење правилне и законите одлуке.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је искључиви власник предметних парцела број 361/1, њива друге класе, површине 47м² у улици ... и парцела број 361/2, њива друге класе, површине 27ари и 30м², у улици ..., које се воде као остало грађевинско земљиште и уписане су у ЛН бр. 390 К.О. ... Према Плану детаљне регулације улазног правца дуж Темеринског пута у Новом Саду објављеном у „Службеном листу Града Новог Сада“ број 20 од 05.05.2010. године, као и према Плану детаљне регулације пословања и породичног становања на простору „Мали Београд-Велики рит I“ у Новом Саду, објављеном у „Службеном листу Града Новог Сада“ број 43 од 29.09.2018. године, предметне парцеле број 361/1 и 362/2 су у целини намењене за саобраћајне површине – улице. На њима је изграђена сва градска инфраструктура (водовод, канализација, гасна, електро и телекомуникационе инсталације) и постављена јавна расвета. Тржишна вредност предметних парцела је 33,80 евра/м² што за површину од 2777м² износи 11.035.839,00 динара. Тужиоцу никада није исплаћена било каква накнада на име тога што је онемогућен да користи своје парцеле, нити је икада вођен управни поступак експропријације за предметно земљиште.

На основу овако утврђеног чињеничног стања, по оцени Врховног касационог суда, нижестепени судови су правилно применили материјално право обавезивањем туженог да тужиоцу исплати новчану накнаду због извршене фактичке експропријације земљишта у износу тржишне вредности утврђеном вештачењем.

Одредбом члана 58. Устава Републике Србије прописано је да се јемчи мирно уживање својине и других имовинских права стечених на основу закона (став 1.), а да право својине може бити одузето или ограничено само у јавном интересу на основу закона, уз услов да је учињено уз накнаду која не може бити нижа од тржишне (став 2.).

Дакле, дозвољено одузимање права својине које не представља повреду права на имовину постоји само када су кумулативно испуњена два услова: да је учињено у јавном интересу утврђеном на основу закона; да је учињено уз накнаду која не може да буде нижа од тржишне.

Одредбом члана 9. став 1. Закона о грађевинском земљишту („Службени гласник РС“, бр. 44/95... 46/98), прописано је да се грађевинско земљиште приводи

намени изградњом објеката, односно извођењем других радова у складу са прописима о планирању и уређењу простора.

Закон о јавној својини („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 105/144), у одредби члана 10. став 2. прописује да се добрима у општој употреби у јавној својини сматрају оне ствари које су због своје природе намењене коришћењу свих и које су, као такве, одређене законом (јавни путеви, јавне пруге, мост и тунел на јавном путу, пружи или улици, улице, тргови, јавни паркови, гранични прелази итд).

У смислу одредбе члана 7. истог члана Закона, добра у општој употреби су у својини Републике Србије, изузев путева другог реда који су у својини аутономне покрајине на чијој се територији налазе, као и изузев некатегорисаних путева, општинских путева и улица (које нису део ауто-пута или државног пута првог и другог реда) и тргова, јавних површине које су у својини јединица локалне самоуправе на чијој се територији налазе.

У конкретном случају, предметно земљиште у власништву тужиоца је ушло у састав улице тако што је промена намене предмених парцела извршена према регулационом плану и то: Плану детаљне регулације пословања и породичног становања на простору „Мали Београд-Велики рит I“ („Службени лист Града Новог Сада“ број 43 од 29.09.2018. године) и Плану детаљне регулације улазног правца дуж Темеринског пута у Новом Саду („Службени лист Града Новог Сада“ број 20 од 05.05.2010. године), па је привођењем земљишта намени оно постало добро у општој употреби које може да користи неограничени број људи, а којим управља и које одржава јединица локалне самоуправе, преко својих органа и јавних предузећа чији је оснивач. Тако је извршена такозвана фактичка експропријација која настаје када се на земљишту граде путеви, инфраструктурни и други објекти у јавном интересу иако не постоји решење о експропријацији земљишта односно његовом изузимању из поседа. Тужени је обвезник исплате тужиоцу предметне накнаде пошто се парцеле у власништву тужиоца користе као улице, добра у општој употреби – јавној својини, на којима тужени има право својине у смислу одредбе члана 10. став 7. Закона о јавној својини. Висина накнаде која тужиоцу припада у смислу одредбе члана 1. Протокола 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, у вези одредбе члана 58. Устава Републике Србије, правилно је одређена према тржишној вредности земљишта које је ушло у састав формираних улица.

Неосновани су наводи ревизије туженог о погрешној примени материјалног права засновани на ставу ревидента да није обвезник накнаде јер ниједном својом радњом није депосидирао тужиоца. Супротно томе, тужени је одговоран и пасивно легитимисан у овој парници на основу одредбе члана 10. став 2. тачка 7. Закона о јавној својини, јер је утврђено да се предметне катастарске парцеле користе као улице које су јавно добро у општој употреби у својини локалне самоуправе на чијој се територији налазе.

Наводима ревизије ревидента о томе да Планови генералне и детаљне регулације представљају планске документе, а не акте фактичког заузећа земљишта, те да доношењем истих тужилац није онемогућен да користи своје парцеле, не доводи се у сумњу правилност побијане пресуде. Наиме, самим тим што су предметне парцеле

предвиђене за изградњу улице, као такве ушле у план, односно планске документе туженог, а што је на терену и извршено, настала је обавеза туженог да тужиоцу исплати накнаду пошто је он онемогућен да своје парцеле користи у било коју сврху. Без обзира што закон не познаје појам фактичке експропријације, она увек постоји када се на земљишту, које није формално експроприсано, граде путеви, инфраструктурни и други објекти од јавног и општег интереса, иако не постоји одлука – решење о одузимању земљишта. Такав став заснован је на дугогодишњој пракси Европског суда за људска права у примени Протокола 1 уз члан 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, по којој „губитак сваке могућности да располаже својом имовином као и неуспех покушаја предузетих да се ситуација поправи, довели су до озбиљних последица да би се ова ситуација сматрала случајем de facto експропријација, на начин који није у складу са правом на мирно уживање имовине. Отуда се ту ради о повреди права из члана 1. Протокола 1. Та повреда траје све до момента успостављања равнотеже интереса, а то ће наступити када се власник адекватно обештети (Одлука Папачалопулос против Грчке из 1988. године). У конкретном случају, градњом улица, промењена је намена предметних парцела које више нису приватно, већ јавно добро – саобраћајне површине које су, по сили закона, постале јавна својина, јер их користи неограничени број људи због чега њихов повраћај у државину тужиоца није могућ, иако је он формално, у јавним књигама, уписан као власник предметних парцела.

О трошковима парничног поступка одлучено је правилном применом одредбе члана 153. став 1. и 154. Закона о парничном поступку.

Из наведених разлога, Врховни касациони суд је одлуку као у ставу првом изреке донео применом одредбе члана 414. став 1. Закона о парничном поступку.

Одлуку о трошковима ревизијског поступка садржану у ставу другом изреке, Врховни касациони суд је донео применом одредбе члана 165. став 2. Закона о парничном поступку, имајући у виду да тужиоцу трошкови ревизијског поступка на име састава одговора на ревизију нису били потребни, на основу одредбе члана 154. истог Закона.

**Председник већа – судија
Добрила Страјина, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић